

Sygn. akt I UZ 12/19

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania J.C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o składki,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 20 listopada 2019 r.,

zażalenia ubezpieczonej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 27 marca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) postanowieniem z dnia 27 marca 2019 r. odrzucił skargę kasacyjną J.C. (dalej jako płatnik składek) od wyroku tego Sądu z dnia 18 października 2018 r., oddalającego apelację płatnika składek od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 5 lipca 2016 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Chrzanowie z dnia 10 kwietnia 2015 r., ustalającej kwotę należnych składek na Fundusz Pracy w podanych w decyzji okresach za ubezpieczonych D.S. i E.M..

W motywach orzeczenia Sąd Apelacyjny podniósł, że zaskarżona decyzja nie rozstrzyga o podleganiu D.S. i E.M. ubezpieczeniom społecznym, lecz dotyczy

poboru składek za te osoby na Fundusz Pracy z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego w związku zatrudnieniem u płatnika składek J.C. Co więcej - czego nie kwestionował sam płatnik składek - kwestia podlegania ubezpieczeniom społecznym przez ubezpieczonych stanowiła przedmiot odrębnych decyzji organu rentowego (również z dnia 10 kwietnia 2015 r.) i odrębnych postępowań sądowych, toczących się w następstwie wywiedzionych od tych decyzji odwołań. Odwołania płatnika składek i ubezpieczonej E.M. od decyzji stwierdzającej podleganie ubezpieczeniom społecznym zostały oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 lipca 2015 r. (VII U (...)), a apelacja została oddalona przez Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 25 stycznia 2017 r., (III AUa (...)). Z kolei odwołanie płatnika składek od decyzji stwierdzającej podleganie D.S. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z określoną w decyzji podstawą wymiaru składek zostało oddalone nieprawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 8 stycznia 2019 r. (VII U (...)).

A zatem, w ocenie Sądu Apelacyjnego, dopuszczalność skargi kasacyjnej w tej sprawie zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia, którą stanowi wysokość należnych do zapłaty na Fundusz Pracy składek. Skoro płatnik w ogóle nie obliczył składek na Fundusz Pracy od wypłaconych wynagrodzeń z tytułu wykonywanych przez ubezpieczonych umów cywilnoprawnych, do których stosuje się przepisy o zleceniu, to wartość przedmiotu zaskarżenia stanowiła wysokość należnych do zapłaty składek ustalona w zaskarżonej decyzji, czyli kwota 427,43 zł dla D.S. oraz kwota 593,07 zł dla E.M.. Natomiast z uwagi wartość przedmiotu zaskarżenia w kwocie niższej niż 10.000 zł, skarga kasacyjna nie jest dopuszczalna (art. 398² § 1 k.p.c.). Oceny tej nie zmienia podnoszona przez płatnika składek okoliczność, że formalnie (technicznie) przedmiotowa sprawa mogła być objęta jedną decyzją organu rentowego ze sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego D.S. i E.M. i być przedmiotem jednego postępowania sądowego. W uchwale składu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., III UZP 9/17 (OSNP z 2018 nr 11, poz. 150), przesądzono, że sprawa z odwołania od decyzji organu rentowego ustalającej „zerową” podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne z uwagi na niepodleganie ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której

stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia (...), jest sprawą, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.), a nie sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (zdrowotnego).

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w całości zaskarżył zażaleniem płatnik składek, domagając się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, zarzucając naruszenie art. 398² § 1 zdanie pierwsze i drugie k.p.c., przez błędne przyjęcie, że rozpoznawana sprawa nie może zostać zaliczona do spraw o podleganie ubezpieczeniu społecznemu, w których skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia i odrzucenie skargi kasacyjnej, podczas gdy sprawa ta należy do takiej kategorii, więc skarga kasacyjna jest dopuszczalna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia.

Płatnik składek podniósł, że obowiązek opłacania składek na Fundusz Pracy kwestionuje co do zasady, a nie co do wysokości. W dniu 10 kwietnia 2015 r. została wydana przez organ rentowy zaskarżona decyzja, jak i odrębne decyzje o podleganiu przez ubezpieczonych ubezpieczeniom społecznym, które nie są prawomocne. Wszystkie decyzje zostały wydane w wyniku jednego postępowania kontrolnego i mają tożsamą podstawę faktyczną. Ponadto podstawy materialnoprawne decyzji o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu oraz decyzji o podleganiu obowiązkowi opłacania składek na Fundusz Pracy są jednobrzmiące, choć uregulowane w odrębnych ustawach, tj. odpowiednio w art. 104 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1482 ze zm., dalej jako ustawa o promocji zatrudnienia) i w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1999 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm., dalej jako ustawa systemowa). Zgodnie z art. 107 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia składki na Fundusz Pracy opłaca się za okres trwania obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne. Przepis ten zawiera odesłanie do przepisów regulujących podleganie ubezpieczeniu społecznemu, a płatnik składek przeczył ustaleniom zaskarżonych decyzji, jakoby ubezpieczeni

podlegali obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, tym bardziej, że decyzje organu rentowego o podleganiu temu obowiązkowi nie są prawomocne. Stąd nie jest zasadne powoływanie się przez Sąd drugiej instancji na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., III UZP 9/17.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne. Wszystkie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są co do zasady sprawami o prawa majątkowe i tak należy je traktować. Pośrednio wynika to z art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że wymienione kategorie spraw mają charakter majątkowy, tyle że wartość przedmiotu zaskarżenia w tych kategoriach spraw nie determinuje dopuszczalności skargi kasacyjnej. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga przysługuje bowiem co do zasady wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej 10.000 zł (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Skoro sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami o prawa majątkowe, to znaczy, że możliwe (a w niektórych przypadkach konieczne) jest oznaczenie w nich wartości przedmiotu sporu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia. Nie ulega wątpliwości, że rozpoznawana sprawa ma charakter majątkowy. Problem wymagający rozstrzygnięcia sprowadza się do tego, czy jest to sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (o podleganie ubezpieczeniom społecznym, o ustalenie podlegania tym ubezpieczeniom), a zatem, czy do skargi kasacyjnej wniesionej w tej sprawie ma zastosowanie wyłączenie ze zdania drugiego art. 398² § 1 k.p.c., co sugeruje płatnik składek.

Utrwaloną linią judykatury jest, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011

nr 15-16, poz. 215; z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 314/09, LEX nr 604214). Nie można także nie zauważyć, że w myśl art. 107 § 1 pkt 5 i 6 k.p.a. rozstrzygnięcie i uzasadnienie to dwa odrębne elementy decyzji. O istocie sprawy przesądza rozstrzygnięcie (osnowa decyzji), bowiem to ono określa prawa i obowiązki strony. Natomiast uzasadnienie stanowi niewątpliwie integralną część decyzji w znaczeniu formalnoprawnym jako składnik decyzji. Nie stanowi ono jednakże części rozstrzygnięcia decyzji, bowiem tylko w osnowie zawarte jest rozstrzygnięcie sprawy co do istoty. Wobec tego strona jest związana treścią rozstrzygnięcia, a nie jego uzasadnieniem (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 października 1983 r., I SA, 768/83, ONSA 1983 nr 2, poz. 88). Nie budzi także wątpliwości, że stosowanie do art. 104 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o promocji zatrudnienia, obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy systemowej, wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę za osobę wykonującą pracę na podstawie umowy zlecenia – opłaca zleceniodawca. Osnowa zaskarżonej w tym postępowaniu decyzji ogranicza się zaś do ustalenia należności na Fundusz Pracy, do uiszczenia których zobowiązany jest skarżący jako płatnik składek i jest konsekwencją wydanych jednocześnie przez organ rentowy decyzji stwierdzających, że ubezpieczeni jako zleceniobiorcy u płatnika składek podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu w okresach wymienionych w tych decyzjach z ustaloną podstawą wymiaru składek na te ubezpieczenia. Rację ma więc skarżący zarzucając, że obowiązek zapłaty składek na Fundusz Pracy wynika z istnienia tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej, ale kwestia ta stanowiła przedmiot postępowań w sprawach z odwołania od decyzji stwierdzających podleganie ubezpieczonych ubezpieczeniom społecznym. Obowiązek zapłaty składek na Fundusz Pracy ma więc charakter wtórny z tego względu, że pobór składek na Fundusz Pracy uzależniony jest od powstania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym i trwa przez cały czas podlegania tym ubezpieczeniom. W przypadku ubezpieczonej E.M. podleganie ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorcy zostało prawomocnie

przesadzone wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 stycznia 2017 r. (III AUa (...)).

Sumując powyższe, odwołanie się przez organ rentowy w uzasadnieniu decyzji do kwalifikacji stosunku prawnego łączącego płatnika składek z ubezpieczonymi, jako tytułu do objęcia ubezpieczeniem społecznym, nie daje możliwości zakwalifikowania rozpoznawanej sprawy jako sprawy o podleganie ubezpieczeniom społecznym, w której skarga kasacyjna przysługuje bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia. Zostały bowiem wydane jednocześnie decyzje stwierdzające podleganie D.S. i E.M. ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia u płatnika składek, a osnowa zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji stanowi jedynie o obowiązku zapłaty składek na Fundusz Pracy. Oceny tej nie zmienia sugestia skarżącego, że w takiej sytuacji sąd powinien rozważyć celowość połączenia obu spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia bowiem połączenie kilku odrębnych spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia na podstawie art. 219 k.p.c. nie tworzy jednej nowej sprawy. Połączenie - na podstawie art. 219 k.p.c. - kilku oddzielnych spraw w celu ich łącznego rozpoznania lub także rozstrzygnięcia jest zabiegiem technicznym, który nie prowadzi do powstania jednej nowej sprawy i nie pozbawia połączonych spraw ich odrębności oraz nie zmienia faktu, że łącznie rozpoznawane i rozstrzygane sprawy są nadal samodzielnymi sprawami (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2017 r., I UZ 27/17, LEX nr 2389598 czy z dnia 29 stycznia 2014 r., II UZ 69/13, LEX nr 1424854 i przywołane w jego uzasadnieniu inne orzeczenia).

Kierując się rozważaniami dokonanymi powyżej Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394³ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

as